

นิสสันนาวารา ขี้ยา และใบกระท่อม:

เศรษฐกิจชาวบ้านและความยั่วยวนของสมัยใหม่
ในเพลงดิเกร์มิวสิก

โดย: พิเชฐ แสงทอง

เกริ่นนำ

ในบรรดาศิลปะการขับร้อง และศิลปะการแสดงที่บ่งบอกถึงอัตลักษณ์ของชุมชนชายแดนใต้ เพลงดิเกร์มิวสิก หรือเพลงดิเกร์สมัยใหม่ (Modern Dikir Music) เป็นศิลปะชนิดหนึ่งที่ถูกสร้างสรรค์และถูกนิยามขึ้นมาเองโดยกลุ่มคนในท้องถิ่น บทเพลงเหล่านี้ได้รับความนิยมต่อเนื่องกันมาอย่างยาวนาน อย่างช้าที่สุดก็ตั้งแต่ทศวรรษ 2510 จนถึงปัจจุบันที่ได้เกิดศิลปินดิเกร์มิวสิกหน้าใหม่ขึ้นมาอีกคับคั่ง พวกเขาเติบโตขึ้นมาเพื่อเป็นสายธารแห่งบทเพลงซึ่งมีคุณค่าและความหมายในฐานะศิลปะการแสดงพื้นบ้านที่อัดแน่นไว้ด้วยมุมมอง ค่านิยม อุดมการณ์ ตลอดจนแรงปรารถนาแห่งท้องถิ่น

ผู้เขียนศึกษาเกี่ยวกับบทเพลงดิเกร์มิวสิกมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2555 มองเห็นว่าบทเพลงเหล่านี้ แม้จะได้รับความนิยมอยู่ในกลุ่มผู้ฟังเฉพาะกลุ่ม แต่ก็มีพื้นที่ทางสังคมและวัฒนธรรมที่ชัดเจนแน่นอน ในฐานะเป็นองค์พหุของอรรถลักษณะซึ่งบ่งบอกถึงอัตลักษณ์ความเป็นมลายู ที่ไม่เพียงแต่มีเครือข่ายความสัมพันธ์อยู่เฉพาะในอาณาบริเวณประเทศไทยเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงไปยังประเทศมาเลเซีย และอินโดนีเซียด้วย

บทความนี้จะได้หยิบยกเอาบทเพลงดิเกร์มิวสิกของนักร้องซึ่งเคยมีชื่อเสียงอยู่ในช่วงทศวรรษ 2530 - 2540 มาวิเคราะห์เพื่อแสดงให้เห็นภาพสะท้อนของหมู่บ้านในห้วงเวลาดังกล่าว โดยผู้เขียนจะคัดสรรเฉพาะบทเพลงที่มีเนื้อหาเสนอภาพทางเศรษฐกิจ อาชีพ การทำมาหากิน และชีวิตประจำวันของตัวละครในบทเพลงที่สื่อสัมพันธ์กับประเด็นดังกล่าวมาวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาแนวคิด อารมณ์ ทัศนคติ และความปรารถนาของชาวบ้านชายแดนใต้ที่สื่อสารอยู่ในบทเพลงดังกล่าว

แรงปรารถนาแบบสมัยใหม่กับชีวิตที่ต้องแลก

ในมุมมองของเพลงดิเกร์สมัยใหม่ วิถีชีวิตของชุมชนชายแดนใต้ นั้นมักจะถูกล้นคลอนโดยการเข้ามาของค่านิยมสมัยใหม่กระทั่งก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงหลายๆ อย่าง ดังเป็นที่น่าสังเกตว่า แม้เพลงจำนวนหนึ่งจะยอมรับว่าความเปลี่ยนแปลงของท้องถิ่นทั้งในแง่กายภาพและนามธรรมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ และพวกเขาพร้อมจะยอมรับผลของมัน แต่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนกระทั่งกลายเป็นชุมชนสมัยใหม่ที่กระตุ้นให้คนมีวิถีคิดแบบสมัยใหม่ก็ก่อให้เกิดช่องว่างในชุมชนไปพร้อม ๆ กันด้วย

ความเป็นสมัยใหม่ที่กระทบต่อชุมชนชายแดนใต้ จึงส่งผลทั้งด้านลบและด้านบวก อารมณ์ของเพลงดิเกร์สมัยใหม่จำนวนหนึ่งจะหวนหาอาลัยความเป็นชุมชนดั้งเดิม พร้อมกับส่งเสียงเรียกร้องให้ประเพณีและวิถีชีวิตดั้งเดิมได้รับการเคารพและฟื้นฟู ในเพลงเหล่านี้ สัญญาของความเป็นสมัยใหม่จะถูกกล่าวถึงทั้งในเชิงเปรียบเทียบเปรียบเทียบ และการสื่อความหมายอย่างตรงไปตรงมา เช่น โทรศัพท์มือถือ รถยนต์กระบะ รถโซลาร์ รถมอเตอร์ไซด์ หรือแม้กระทั่งลูกชิ้น ซึ่งเป็นอาหารที่ผลิตจากภายนอกชุมชน และถูกนำมาขาย

ดังเช่นเพลงนิสสันนาวารา ของเปาเต๊ะ ญะบือแกะ ที่อยู่ในอัลบั้ม “บอมโบ” ซึ่งเพลงนี้ใช้ดนตรีแบบเดียวกับเพลงบอมโบ ไม่ได้หมายความว่า เป็นเพลงในยุคเก่า แต่เป็นเพลงใหม่ใช้ดนตรีเก่าประกอบเพลง คำร้องตอนหนึ่งว่า¹

ขายและจำนำ จนแฟนโกรธ ขอแยะทาง
เพราะเอาเงินไปลงทุน ชื่อนิสันนาวารา
สืปรอนส์เหลือง
ซื้อในราคาสูง เอาไปขายไม่ได้ราคา
คิดไปคิดมา ไม่ได้กำไรเลย
ขายและจำนำ จนแฟนโกรธ ขอแยะทาง
เพราะเอาเงินไปลงทุน ชื่อนิสันนาวารา
สืปรอนส์เหลือง
โฮ...โฮ...โฮ...โฮ....

เพลงนิสสันนาวารากำลังวิพากษ์วิจารณ์ว่า ค่านิยมด้านวัตถุได้เข้ามามีส่วนในชีวิตของชาวบ้านมากขึ้น ความอยากมีอยากได้เพื่ออวดร่ำอวดรวยกัน แต่มีสิ่งตามมาคือปัญหาครอบครัว เพลงนี้นับว่าได้หยิบพื้นฐานของคนในสามจังหวัด กล่าวคือไม่ได้มีฐานะร่ำรวย แม้จะมีที่ดินมาก แต่ที่ดินจำนวนไม่น้อยก็ราคาต่ำ มีหน้าซ้ำชาวบ้านส่วนหนึ่งก็ไม่ได้ทำอะไรกับที่ดินเหล่านั้น ดังนั้น เมื่อวัฒนธรรมบริโภคกระตุ้นให้เกิดความอยากมีอยากได้ ชาวบ้านก็มักจะเอาสิ่งของที่มีอยู่ไปจำนอง จำนำ หรือไม่ก็ขายไปเลย

ความนิยมในเรื่องการจำนองหรือจำนำ ได้รุกเข้าพื้นที่ของชาวบ้านเนื่องจากระบบทุนนิยม บริโภคนิยม และการแลกเปลี่ยน พร้อมความเชื่อต่อ ๆ กันมาว่า สามารถไถ่ถอนเอาของกลับคืนมาได้ตลอดเวลา ดังนั้น จะพบว่าชาวบ้านมักจะเชื่อและคิดอย่างง่าย ๆ

เมื่อต้องการเงินก้อนว่าการจำนำหรือจำนองเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยได้ อย่างกรณีที่เพลงนี้กล่าวว่า หากมีรถรุ่นใหม่ออกมาเราก็เอาที่ดินไปจำนอง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ในมุมมองเพลงนั้นชาวชุมชนชายแดนภาคใต้ถูกกระตุ้นให้เดินตามความทันสมัย อยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน ดังเพลงที่บอกว่ารอรถ 6 เกียร์ออกเมื่อไหร่ก็จะจำนองที่ดินซื้อเมื่อนั้น ดังคำร้องว่า

เป็นเพราะเรา ไม่มีวาสนา ทำการค้าก็ขาดทุน
ทุนไม่ได้คืน เมียและพ่อตาแม่ยายก็เกลียด
เพื่อนที่อิจฉา ก็พูดไปทั่วสะใจปาก
ตั้งแต่รถรุ่นใหม่ นิสันนาวารา
นี้ถ้ารุ่นหกเกียร์ออกมา
ไม่มีเงิน ก็เอาที่ดินไปจำนอง

น่าสนใจที่เพลงได้กล่าวถึงว่า การซื้อรถยนต์รุ่นใหม่ของชาวบ้านนั้นแท้จริงแล้วพวกเขาไม่ได้ซื้อเพื่อที่จะขับไถ่เท่านั้น แต่ยังมีความตั้งใจที่จะซื้อเพื่อประกอบอาชีพ เพลงจึงใช้คำว่า “ลงทุนซื้อรถ” เนื้อเพลงไม่ได้กล่าวต่อว่าซื้อรถแล้วจะนำไปลงทุนอะไร แต่น่าเชื่อว่าจะเป็นอาชีพเกี่ยวกับการค้าขายและขนส่ง อย่างไรก็ตาม ความพยายามดังกล่าวก็ล้มเหลว เพลงบอกว่าขาดทุนมาก จะกลับตัวกลับใจขายคืนก็ไม่ได้แล้ว เพราะรถนิสสันนั้นเป็นรถที่ไม่ได้รับความนิยมจากตลาดทั่วไป ทำให้ขายต่อไม่ได้ราคาดี ในแง่นี้จึงเหมือนเป็นการวิพากษ์ว่าการพยายามเดินตามความเป็นสมัยใหม่ของชาวบ้านจึงสูญเสียทั้งขึ้นทั้งลง ที่ดินที่นาสูญเสียไปหมดเพราะนำไปจำนอง และรายได้ในอนาคตที่คาดหวังว่าจะองเงยจากธุรกิจหรืออาชีพใหม่ที่ผู้รถยนต์เป็นเครื่องมือก็บังเกิดไม่ได้

¹ เนื้อเพลงที่นำมาอ้างอิง แปลเป็นภาษาไทยจากต้นฉบับเพลงที่เป็นภาษามลายูถิ่น

“ แม้จะเป็นเพลงจังหวะสนุกและเนื้อร้องที่ดูสนุกสนาน
 ล้อเลียนตลกโปกฮา แต่หากฟังอย่างพิจารณาจะพบว่า
 เพลงนี้ไม่เพียงแต่พูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงลอย ๆ ให้คนฟังรับรู้
 กำลังเกิดอะไรขึ้นในขณะนี้เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นวิธีคิดเกี่ยวกับ
 การผลิตแบบใหม่ในชุมชนที่เรียกร้องให้ทุกคนใช้ทรัพยากรของตนเอง
 ทั้งแรงงานร่างกาย ความคิด และสติปัญญา
 เพื่อผลประโยชน์ของตัวเองให้มากที่สุด ”

ที่น่าสนใจก็คือในเพลงดีเกร์ส่วนใหญ่ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความคิดพลาด ผิดหวัง หรือสิ่งทีก่อให้เกิดปัญหา ก็คือการผูกเรื่องราวเข้ากับปัญหาครอบครัว เพลงนี้ก็เช่นเดียวกันได้นำปัญหาครอบครัวมาสร้างสีสันเนื้อเพลงชวนตลก โดยเฉพาะเรื่องของการที่สามีถูกรักขังเป็นผู้กระทำก่อนซึ่งอาจจะการเปรียบถึงความไม่มีความสามารถของผู้ชาย โดยเฉพาะในเรื่องของการเลี้ยงดูภรรยา เป็นที่น่าสังเกตว่าการนำเอาปัญหาครอบครัวมาสร้างสีสันนี้ เป็นการเลียนแบบนิทาน “เปาะเน เมาะเน” ที่ฝ่ายชายมักจะเป็นฝ่ายที่เพลี่ยงพล้ำทำเป็น มักสร้างปัญหาให้ภรรยาต้องด่าทอต่อว่าอยู่เป็นประจำ และไม่ได้หมายความว่า การนำเอาปัญหาครอบครัวนี้มาสร้างเป็นเรื่องตลกเพื่อล้อเลียนผู้อื่นแต่อย่างใด

ข้อที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือ การที่เพลงในชุดบอมโบ่นี้ใช้ดนตรีเก่าประกอบเข้ากับเนื้อเพลงที่มีเนื้อหาสมัยใหม่เพื่อเป็นการนำอดีตมารวมเข้ากับปัจจุบันเพื่อโน้มน้าวเข้ากับกระแสของการโหยหาอดีตที่เกิดขึ้นในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ในช่วงหลังที่กระทรวงวัฒนธรรมพยายามกระตุ้นให้มีการฟื้นฟูวัฒนธรรม โดยเฉพาะงานศิลปะเก่าแก่ของภาคใต้

อย่างดีเกร์ฮูลู แต่สำหรับเพลงดีเกร์สมัยใหม่ คนนอกไม่รับรู้การมีอยู่ของเพลงประเภทนี้ ก็ยังคงมีสถานภาพเป็นศิลปะการขับร้องและการแสดงที่ไม่ได้รับการเหลียวแลมากนัก ไม่มีการฟื้นฟูหรือได้รับความสนใจแต่อย่างใด ดังนั้น อาจจะเป็นไปได้ว่า การนำเพลงที่มีเนื้อหาคำร้องมาใส่ท่วงทำนองแบบเก่า เพื่อเป็นการประกาศถึงการมีอยู่ของเพลงชนิดนี้พร้อม ๆ กับการแสดงให้เห็นถึงการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมเพลงของชุมชนจากเพลงดั้งเดิมสู่การปรับเปลี่ยนสู่ความเป็นสมัยใหม่ด้วย

อารมณ์เพลงที่คล้ายคลึงกับเพลงนิสสันนาวารา อีกเพลงหนึ่งก็คือ เพลง ยัวลูกขึ้น หรือ ชายลูกขึ้น เพลงนี้กล่าวถึงตัวละครชาวบ้านคนหนึ่งตัดสินใจขายวัว แพะ และแกะ ซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจของชุมชนดั้งเดิมเพื่อซื้อรถจักรยานยนต์มาดัดแปลงให้กลายเป็นรถพ่วงเพื่อทำอาชีพค้าขายลูกขึ้น ดังตอนหนึ่งว่า

ไซ.....เล.....

ขายวัว ขายแพะ ขายแกะ

ซื้อมอไซค์ มาพ่วงไซเล แล้วเอามาขายลูกขึ้น
 ไซดีแล้วเราราวนี้ หนี้เก่าคงจะหมดคงได้จ่าย

เพราะงานนี้

ขายวัว ขายแพะ ขายแกะ

โซ.....เล่.....

ขายลูกชิ้น ตามหมู่บ้าน

อย่างใหม่ ๆ ด้วยถ่านกะลา

กลิ่นหอมอบอวล ยวนเข้าจมูก

เด็ก ๆ น้ำลายสอ ต่างวิ่งเข้ามามุง

มาซื้อลูกชิ้น ไม่ละบาท

น้ำจิ้มเหลือ อาแปดสมกับขอสมะเชื้อ

จะแก้หรือหนุ่มสาว มาช่วยกันซื้อ

สองไม้บาท แล้วแต่โชค

ได้กำไร ก็ดีใจ

ผมจะได้เอาเป็นทุนให้ลูกเรียน

จากเนื้อเพลงดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การตัดสินใจขายสัตว์เลี้ยงซึ่งเป็นสัตว์เศรษฐกิจแบบระบบเศรษฐกิจแบบหมู่บ้านเกิดขึ้นพร้อมกับความคาดหวังที่จะนำพาตัวเองเข้าไปสู่ระบบสังคมแบบใหม่และสังคมทุนนิยมในหมู่บ้าน โดยเฉพาะที่เพลงได้เปิดเผยอย่างตรงไปตรงมาด้วยน้ำเสียงของการมีความหวังว่ากิจการขายลูกชิ้นคงจะทำกำไรให้แก่เขาได้มากพอที่จะส่งลูกเข้าโรงเรียนได้ การส่งลูกเรียนในโรงเรียนที่ต้องใช้ทุนนี้น่าจะเป็นการสื่อให้เห็นว่าโรงเรียนนั้นเป็นโรงเรียนสามัญ ซึ่งสำหรับคนชายแดนใต้แล้วต้องเป็นคนมีทุนรอนมากพอเท่านั้นที่จะส่งบุตรหลานเข้าเรียนได้ ด้วยเหตุนี้ การส่งลูกเข้าโรงเรียนสามัญจึงเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อการเข้าสู่สังคมสมัยใหม่ที่แตกต่างไปจากบรรยากาศการเรียนการสอนศาสนาที่เป็นที่นิยมในจังหวัดชายแดนใต้

เพลงนี้แสดงให้เห็นว่า การเข้าสู่ความเท่าทันยุคสมัยของพวกเขาจะต้องด้วยวิธีการแบบสมัยใหม่เท่านั้นจึงจะทำให้ชีวิตแบบสมัยใหม่ดำเนินไปได้ตลอดรอดฝั่ง การขายแพะ แกะ และวัวในเพลงนี้

จึงไม่ถูกเพลงวิพากษ์วิจารณ์ว่าหลงลืมรากเหง้าแต่อย่างใด (เมื่อเทียบกับเพลงนิสสันนาวารา) อารมณ์เพลงแสดงให้เห็นว่านี่คือความพยายามและความขยันขันแข็ง และเป็นคำพรจากพระเจ้าด้วยดังท่อนหลังของเพลงที่กล่าวว่า

ซีโซเล่ สามล้อ

กลางคืนร้องเพลง

กลางวันเราก็มาค้าขาย

ถ้าหากเกร แล้วอยู่เฉย ๆ

ต่อไปลูกเราก็จะลำบาก

มาเกิดมาเร็ว เรามาทำงาน

อยู่บนโลกนี้อย่าให้เสียเวลา

นี่คือความพยายาม ที่ผมหามา

พระเจ้าทรงมี พระองค์ทรงให้โชค

ซีโซเล่ สามล้อ

กลางคืนร้องเพลง

กลางวันเราก็มาค้าขาย

ถ้าหากเกร แล้วอยู่เฉย ๆ

ต่อไปลูกเราก็จะลำบาก

มาเกิดมาเร็ว เรามาทำงาน

อยู่บนโลกนี้อย่าให้เสียเวลา

จะเห็นได้ว่า เพลงนั้นมีน้ำเสียงยกย่องความขยันทำงาน ให้ความสำคัญกับศักยภาพในการทำงานของคน โดยนัยนี้ เพลงยูลูกชิ้นจึงเป็นการส่งเสริมเพื่อเรียกร้องให้ผู้คนในชุมชนชายแดนใต้ปรับเปลี่ยนลักษณะนิสัยให้ขยันขันแข็ง การที่ชุมชนได้ชายแดนก้าวสู่ความเป็นชุมชนสมัยใหม่ที่มีลักษณะชนชั้นกลางมากขึ้นทั้งโดยวิถีชีวิตและวิถีคิด ทำให้วิถีอันเรียบง่ายเชื่องช้า ที่เคยเป็นวิถีดั้งเดิมในการผลิตและการทำงานของผู้คนถูกมองว่าเป็น “นิสัยเกียจคร้าน” ที่จะต้องเร่งปรับปรุง

ความคิดเรื่อง “การใช้เวลา” กับการเข้าสู่เวที ทุนและการบริโภค

จากการสำรวจเพลงจำนวนหนึ่ง ผู้เขียนพบว่า มีหลายบทเพลงที่ให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างขยันขันแข็ง ไม่เกียจคร้าน หรือใช้เวลาไปในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่ก่อให้เกิดผลได้ ด้วยเหตุนี้จึงกล่าวได้ว่าการใช้เวลาอย่างมีค่าจึงเป็นประเด็นที่เพลงดิเกิร์สมัยใหม่เรียกร้องมากเป็นพิเศษ ทั้งเรียกร้องโดยตรงและเรียกร้องในเชิงเปรียบเทียบ เช่น เพลงดาอัน กาทม หรือใบกระท่อม ของมะเย้ง ซอปเปอร์ ศิลปินเพลงดิเกิร์สมัยใหม่รุ่นแรก ๆ ที่ร้องเพลงมาต่อเนื่องตั้งแต่ยุคทศวรรษ 2530 ถึงปัจจุบัน

เพลงนี้บอกเล่าว่าในจังหวัดชายแดนภาคใต้ นั้น ใบกระท่อมสามารถนำไปปรับปรุงดัดแปลงเข้ากับตัวยาอื่น ๆ ก่อให้เกิดยาเสพติดชนิดใหม่ ซึ่งส่งผลเสียต่อร่างกายให้ไม่สามารถทำงานอะไรได้ เพลงตอนหนึ่งรำพึงรำพันว่าพฤติกรรมการเสพติดใบกระท่อม นั้นถือเป็นความโง่เขลา

ดูเหมือนจะหมดหนทางเสียแล้ว
สิ่งที่เห็นอยู่ทุกวันนี้ ทั้งหนุ่มทั้งแก่ต่างมีเมา
เมื่อก่อนนิยมรีเจ็นซี แต่เดี๋ยวนี้กลับมีใบกระท่อม
โง่จริง ๆ ช่างโง่จริง ช่างโง่เหลือเกิน
ช่างพยายามสรรสร้าง
ใส่เชื้อแป้งข้าวหมาก ยาแก้ไอ น้ำลิโป และโค้ก
เอามาต้มรวมกัน เพื่อจะให้ดื่มแล้วเมา
ให้เคลิบเคลิ้มสุขใจ

น้ำใบกระท่อมผสมสารเคมีอื่น ๆ เป็นที่รู้จักอย่างแพร่หลายในชื่อว่า 4x100 เป็นสิ่งเสพติดยอดนิยมของกลุ่มวัยรุ่นใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยการนำสารต่าง ๆ อย่างยาแก้ไอ น้ำโค้ก เชื้อข้าวหมาก และน้ำลิโป ต้มพร้อมใบกระท่อมซึ่งมีฤทธิ์กระตุ้นให้

คนรู้สึกตาสว่าง แต่ยาแก้ไอนั้นทำให้วง เชื้อข้าวหมากกับโค้กหรือลิโปเมื่อนำมารวมกันก็จะทำให้เมา ดังนั้นเมื่อสารทั้งหมดรวมกันแล้วจะเหมือนคนครึ่งหลับครึ่งตื่น อยู่ในภาวะเคลิบเคลิ้ม วัยรุ่นหรือแม้กระทั่งหนุ่มหรือแก่จะนิยมกันเป็นจำนวนมากในช่วงราว 2 ทศวรรษที่ผ่านมา

เพลงใบกระท่อม นับว่าเป็นเพลงที่ได้รับความนิยมอีกเพลงหนึ่งของมะเย้ง ซอปเปอร์ที่พูดถึงผลพวงจากความนิยมสมัยใหม่ที่มีต่อชุมชนจังหวัดชายแดนใต้ เนื้อหาของเพลงในส่วนแรกนั้นเป็นแสดงความรู้สึกหมดหวังต่อกลุ่มคนที่ติดใบกระท่อม มีทั้งหนุ่มทั้งแก่ที่เปลี่ยนจากที่เคยนิยมกินเหล้ากินเบียร์ (เนื่องจากบรันดียี่ห้อรีเจ็นซีเป็นที่นิยมกว่าอย่างอื่นในภาคใต้ตอนล่าง มันจึงเป็นชื่อเรียกแทนเหล้าทั้งหมด) มาดื่ม น้ำกระท่อมผสมสารต่าง ๆ ทั้งโค้ก แป้งเชื้อข้าวหมาก ยาแก้ไอ เครื่องดื่มลิโป เพื่อจะทำให้เมาและรู้สึกสบายทั้งวัน

การที่เพลงพูดถึงส่วนผสมเหล่านี้ แสดงถึงน้ำเสียงในเชิงประชดประชันว่าคนที่ติดยานั้นเหมือนกับมีความคิดสร้างสรรค์ แต่กลับสร้างสรรค์ไปในทางอูธริที่จริงจะทำให้ตัวเองโง่เขลา เสียผลประโยชน์อย่างพอนที่ว่า “บอดอซูโงะบอดอซูโงะบอดอ ฮายฮู บอดอซูโงะบอดอซูโงะบอดอ” (โง่จริง ๆ ช่างโง่จริง โง่เหลือเกิน) แล้วคิดว่ามันเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความสุข รับกับท่อนแรกที่ว่า มันช่างหนักหนาเหลือเกินกับปรากฏการณ์ดังกล่าว ในชุมชนชายแดนภาคใต้ แต่หลายคนก็เลือกที่จะทำซ้ำปัจจุบันมีการพัฒนาส่วนผสมมากมาย เพื่อให้เกิดโทษที่แรงขึ้นอย่างสารในหลอดฟลูออเรสเซนต์ เป็นต้น

ร่างกายแสนทรมาณ เจ็บปวดจนเหลือประมาณ
สักวันหนึ่งหากไม่ได้กิน วันทั้งวันอารมณ์เสีย
ปวดเมื่อยตามตัวและข้อ เจ็บไปทั้งเรือนกาย
กระทั่งกินดื่มไม่ได้ ดูช่างหนักหนาเหลือเกิน

ทั้งส่นทั้งระวางกระทั้งป่วย
ช่างหาจ่ายดายเหลือเกิน
มันกลับเป็นของมีราคา
ทั้งที่เมื่อก่อนมันเป็นของฟรี
เอาแต่ละครึ่งเป็นกระสอบ จนตันโกรน
เหลือแต่กิ่งก้าน ยิ่งเดี๋ยวนี้แทบไม่เหลือให้เห็น
หมดแม้กระทั่งในป่า จะเอามาทำยาก็ได้
ขออย่าได้ล้มลงเลย ผู้ที่ยังไม่เคยแตะต้อง
ตัวอย่างก็มีให้เห็นเกลื่อนกลาด ที่เขาผ่านสิ่งนี้มา
ร่างกายก็อ่อนแอ ซื่อเสียนี่ที่เคยมีก็ตกต่ำ
คนต่างดูถูกดูแคลนและเหยียบซ้ำ
พระเจ้าก็ทรงห้ามไว้
ข้ายังผิดกฎหมาย และตัวเราก็ขาดทุนโดย
ไร้ประโยชน์

ในส่วนที่ 2 พูดถึงโทษของน้ำกระต๋อมหากไม่ได้กินแล้วจะรู้สึกปวดเมื่อยไปทั้งตัว อารมณ์เสีย หรืออาการหลอน และรู้สึกทรมานจนกินไม่ได้นอนไม่หลับ แต่ถึงกระนั้นคนก็ยังนิยม จากเดิมที่ใบกระต๋อมหาได้ง่ายตามบ้านไต่บ้าน หรือรั้วบ้าน แต่ต่อมาใบกระต๋อมมีราคาสูงขึ้นตามราวป่าก็ถูกเก็บหมดสิ้นจนไม่เหลือไว้ทำหรับใช้ทำเป็นยา

นอกจากจะให้ฟังเพื่อความบันเทิงแล้ว เพลงนี้ยังมีจุดประสงค์เพื่อเตือนคนฟังให้เข้าใจถึงโทษของสิ่งเสพติดที่เกิดขึ้นจากภูมิปัญญาที่ผิดธรรมชาติของครองธรรม แม้จะเป็นการสร้างสรรค์ แต่ก็ส่งผลในทางเป็นโทษ ไม่มีคุณค่าใคร อย่างที่กล่าวไว้ในตอนสุดท้ายของเพลงที่ได้เตือนผู้ที่ยังไม่ได้ล้มลงให้อยู่ห่างจากใบกระต๋อม มันไม่ได้ทำให้ร่างกายเจ็บปวดเท่านั้น แต่หลายคนถึงกับหมดอนาคต คนที่เคยมีการศึกษาดี ทว่าต้องมาสูญเสียอนาคตเพราะใบกระต๋อมมากมาย จากที่คนเคยยกย่องก็ถูกเหยียดหยามไม่เหลือดี กล่าวได้ว่าใบกระต๋อมใน

มโนทัศน์ของเพลงนี้เป็นยาเสพติดที่ทำให้คนไม่เป็นคน แม้ว่าในภูมิปัญญาชาวบ้านดั้งเดิม ใบกระต๋อมจะมีฐานะเป็นยาสมุนไพร วรรณที่น่าสนใจอย่างยิ่งก็คือ วรรณที่ว่าเสฟไปก็ “อูแนกรณอแอชาเลาะ รุซึก็รอตเตอะอะปะอะอะฮ” (ข้ายังผิดกฎหมาย และตัวเราก็ขาดทุนโดยไร้ประโยชน์) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเพลงนี้ให้ค่ากับการทำนุบำรุงร่างกายเพื่อเพิ่มศักยภาพในการผลิตทางเศรษฐกิจ ผู้ที่ติดยาเสพติดนอกจากจะสะท้อนความเป็นคนโง่แล้ว ยังเป็นผู้ที่ไม่มีคุณค่าในเชิงเศรษฐกิจอีกด้วย

ร่างกาย เวลา และความคิดสร้างสรรค์ที่เป็นส่วนหนึ่งของการผลิตเพื่อเพิ่มกำลังทางเศรษฐกิจ แสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงของวิถีคิดและค่านิยมเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชนชายแดนใต้ที่เปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือ ร่างกายของคนได้รับการคาดหวังว่าจะมีศักยภาพการผลิต ขณะเดียวกัน เพลงก็เรียกร้องให้ใช้เวลาอย่างคุ้มค่าเพื่อการผลิต ส่วนความคิดสร้างสรรค์นั้นก็ควรถูกใช้เพื่อเป็นประโยชน์แก่การเพิ่มมูลค่าการผลิต มากกว่าความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำให้คนเคลิบเคลิ้มหรือมอมเมา (ซึ่งเป็นการใช้ร่างกายและเวลาที่ไม่มีมูลค่า)

เสียงร้องของความเปลี่ยนแปลงแห่งหมู่บ้าน

ในวิถีของการอาชีพหรือการผลิตที่ต้องทุ่มเททั้งกำลังทุน กำลังกาย และกำลังทรัพย์ การลงทุนลงแรงเพื่อตนเองของปัจเจกบุคคลและครอบครัวจึงควรได้รับการเคารพ ภายใต้วิถีคิดเช่นนี้ ชาวบ้านที่เป็นมิชชันนารีจึงควรถูกประณาม เพลง จูรีก็อะ ของเปาะเต๊ะกูแบอีแกเป็นตัวอย่างหนึ่งของท่าทีเช่นนี้ ที่นำทำนองเพลง กินตับ ของเพ่ง ชะชะซ่า มาใส่เนื้อร้องใหม่

เนื้อร้องของเพลงออแรจูรีก็อะ เป็นเรื่องราวของปัญหาที่เกิดขึ้นกับคนที่ประกอบอาชีพกรีดยางในหลาย ๆ พื้นที่ ซึ่งปัญหาดังกล่าวคือคนขโมยขียาง

เนื่องจากว่าการกรีดยางโดยการเก็บช้ำยางนั้น เจ้าของไม่ได้เฝ้าตลอดเวลา บางครั้งจะเก็บอาทิตย์ละครั้งหรือไม่อาทิตย์ละ 2-3 ครั้ง เมื่อกรีดยางเสร็จก็ปล่อยให้ให้น้ำยางแห้งในถ้วยรอง เมื่อเกิดการขโมยช้ำยางขึ้น ชาวบ้านต่างหาทางแก้ไข หลายต่อหลายครั้งที่จับได้ต้องไปศาลเตี้ย เช่น การบังคับให้คนขโมยกินช้ำยางเป็นต้น ถึงกระนั้น ใช่ว่ากลุ่มคนขโมยเหล่านี้จะขัดกับการลงโทษโดยใช้ศาลเตี้ย เนื่องจากอีกปัญหาความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสามจังหวัด คนประกอบอาชีพกรีดยางหลายคนไม่กล้าที่จะเฝ้าทุก ๆ วัน เมื่อกรีดยางเสร็จจึงมักจะกลับไปทันทีหรือไม่ก็ไม่ได้กรีดยางแต่เข้ามั่วเมกซ์ปกติ จึงเป็นเหตุให้ปัญหาการขโมยช้ำยางไม่หมดสิ้นไป ดังเนื้อเพลงตอนหนึ่งว่า

จะไปเราก็ก๊ไป เราพากันไปด้วยกัน
 คลำทางในที่มืด เราไปขโมยช้ำยาง
 อยู่เฉย ๆ เราย่านั่งชื้อบื้อ
 ไม่มีสักบาทกินใบกระท่อมไม่ได้
 เรามาด้วยกันเอากระสอบไปขโมยช้ำยาง
 ช้ำยาง ๆ ๆ
 เจ้าของสวนปวดหัว กรีดยางไม่เคยได้
 บอก ชรบ. (ชุดรักษาหมู่บ้าน) ก็จับตัวไม่ได้
 ผู้ใหญ่ต่างบอกเราเฝ้ายามในยามมืด
 เราดูให้ชัด ใครกันขโมยช้ำยาง จับ ๆ ๆ ๆ
 จับ ๆ จับ
 มาช่วยกันใหม่ ช่วยกันปากะฮิมะ
 มาช่วยกันใหม่ มาช่วยกันจับ
 จับคนขโมยช้ำยาง เจอแล้วเราก็ต้องตะ ๆ ๆ

เนื้อหาเพลงกล่าวถึงสาเหตุของช้ำยางหายไปนั้น เนื่องจากปัญหายาเสพติดที่เพิ่มมากขึ้นนั่นเอง โดยเฉพาะกระท่อม ที่เป็นยาเสพติดขึ้นชื่อในสามจังหวัด

เป็นเหตุให้วัยรุ่นช้ำเกียจทำมาหากินแล้วแต่ล่ำมะเลเทเมา และหาเงินทางลัดโดยการขโมยของชาวบ้าน รวมไปถึงขโมยช้ำยาง แม้จะแจ้งแก่เจ้าหน้าที่รัฐอย่าง ชรบ. หรือชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านก็ไม่ได้ผล บอกผู้ใหญ่ก็เช่นเดียวกัน สุดท้ายจึงต้องใช้ศาลเตี้ยตัดสินเมื่อจับตัวได้

แม้จะเป็นเพลงจังหวะสนุกและเนื้อร้องที่ดูสนุกสนานล้อเลียนตลกโปกฮา แต่หากฟังอย่างพิจารณาจะพบว่าเพลงนี้ไม่เพียงแต่พูดถึงปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงลอย ๆ ให้คนฟังรับรู้ที่กำลังเกิดอะไรขึ้นในขณะนี้เท่านั้น แต่ยังสะท้อนให้เห็นวิถีคิดเกี่ยวกับการผลิตแบบใหม่ในชุมชนที่เรียกร้องให้ทุกคนใช้ทรัพยากรของตนเอง ทั้งแรงงานร่างกาย ความคิด และสติปัญญาเพื่อผลประโยชน์ของตนเองให้มากที่สุด อารมณ์โกรธที่แสดงออกผ่านเพลง (กระทั่งเสนอให้ลงโทษคนเหล่านี้โดยศาลเตี้ย) แสดงให้เห็นว่าในชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไปแล้วยังมีคนอีกจำนวนมากที่ยังไม่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิต กระทั่งกระทำตัวเป็นขวากหนามบั่นทอนความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของบุคคลอื่น ๆ ที่เขาได้ลงกำลังเงินและกำลังแรงลงไปอย่างเต็มที่ตามวิธีการผลิตแบบสมัยใหม่ไปแล้ว

เป็นที่น่าสังเกตอีกประการหนึ่งคือเพลงนี้มีท่อนที่เป็นภาษาไทยในตอนกลางและท้ายด้วย ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้เป็น 2 นัยคือ การยอมรับของคนฟังซึ่งทั้งหมดเป็นคนมลายูท้องถิ่น ไม่ได้พูดภาษามลายูกลางและไม่ได้พูดภาษาไทย หรืออีกประการหนึ่งคือต้องการ “สื่อ” ในลักษณะประชดประชันให้กับกลุ่มคนที่ปฏิบัติหน้าที่ที่ “พูดไทย” ว่า “วัน ๆ ไม่ต้องไปทำหน้าที่ยื่นแล้ว เอาแต่จับคนขโมยช้ำยางนั่นแหละ ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว ปรากฏการณ์ดังกล่าวแทบจะไม่มีให้เห็นเลยสักครั้ง” พูดง่าย ๆ คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่เคยยุ่งเกี่ยวกับปัญหาช้ำยางของชาวบ้านถูกลักขโมย

เลย ผู้ที่รับฟังปัญหานี้คือกลุ่มคนระดับนำชาวบ้านด้วยกันไม่ว่าจะเป็นชุดรักษาความปลอดภัยหมู่บ้านและผู้ใหญ่บ้าน พวกเขารับรู้ปัญหาเป็นอย่างดี

สิ่งของในหมู่บ้านสมัยนี้แทบจะหมด
ช่างหนักหนาเหลือเกินบรรดาวัยรุ่นต่างก็เสพยา
เดินในที่มืดจนคนอื่นเขาขโมยข้าว
ไอ้ย... เดียวนี้กริดย่างก็ไม่ได้อะไรแล้ว
พวกมันหัวขโมยมากจังเลย

ในสังคมที่มีวิถีคิดทางเศรษฐกิจแบบสมัยใหม่ดังกล่าวนี้เองที่เป็นช่องว่างระหว่างประชาชนด้วยกันจะยิ่งกว้างขวางมากขึ้นเมื่อความเป็นสมัยใหม่ที่ชาวบ้านใช้เทียบวัดกันที่ฐานะทางเศรษฐกิจกลายเป็นคุณสมบัติหลักที่จะจัดแบ่งประเภทของคน ผู้เขียนพบว่าบทเพลงที่สะท้อนถึงสภาวะความกดดัน ความท้อแท้ ความน้อยอกน้อยใจเรื่องฐานะทางเศรษฐกิจจะมีมากพอๆ กับเพลงที่สะท้อนถึงความรักและความผิดหวัง หลายๆ เพลง ความรักและความผิดหวังขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของตัวละครในบทเพลงด้วย

“ซูไฮลา” นักร้องหญิงเพลงดิเกร์สมัยใหม่ยอดนิยมของทศวรรษ 2540 ร้องเพลง ญาแฉ่ จูวี่ ซือลี่ สะท้อนความรู้สึกว่าเป็น “ผู้หญิงด้อยค่า” ที่จะทำให้คนรักเสียหน้า เพราะฐานะเธอยากจน บทเพลงกล่าวถึงตัวละครที่เป็นหญิงหม้าย ซึ่งสำหรับสังคมมุสลิมนั้นเป็นผู้หญิงที่ด้อยค่าอยู่แล้ว ซ้ำร้ายยังมีฐานะยากจน เพลงบอกกล่าวว่า แม้ผู้ชายจะชอบพอเธอมากเพียงใด แต่เธอก็รู้ว่าไม่เหมาะสมกับเขาอยู่ดี

ค่านิยมวัตถุและเงินทำให้คนรวยในชุมชนชายแดนใต้ไต่ระดับขึ้นมากลายเป็นที่นับหน้าถือตาแทบจะเท่าเทียมกับผู้รู้ทางศาสนาซึ่งเป็นผู้มีบารมีในวิถีสังคมแบบดั้งเดิม เพลง ดุวี หรือ เงิน ของสะรี อาติ๊ะ ซึ่งรวมอยู่ในชุด บอมอโม ของเปาะเต๊ะ กูแบอีแก จึงไม่

ลังเลที่จะเปรียบเปรยว่าเงินมีอำนาจและความยิ่งใหญ่
เงินนั้นดูช่างมีอำนาจและยิ่งใหญ่เหลือเกิน มัน
สามารถซื้อคนได้ การเลือกคบเพื่อนในปัจจุบันมักจะ
ไม่ดูที่นิสัยใจคอเสียแล้ว แต่มักจะดูที่เงิน มีเงินมาก
มีเพื่อนมาก พอเงินหมด ชีวิตก็โดดเดี่ยว สิ่งที่ผู้ใหญ่
เคยพร่ำบอกมาแต่อดีต ก็เป็นเพียงความว่างเปล่า
เพราะคนปัจจุบันเห็นเงินคือพระเจ้า บุษบาเงิน และเม็ดเงิน
นำใจคน

มีเงิน ก็มีเพื่อน
ไม่มีเงิน เพื่อนก็ห่างหายส่วนมากมักจะเป็น
อย่างนี้
เชื่อว่าเงินนั้น ยิ่งใหญ่
นิสัยใจคอเป็นสิ่งไม่มีค่า
เพราะเขาบุษบาเงิน
ถ้าเทียบในโลกสมัยนี้ เงินคือพระเจ้า
ถ้ามีเงิน ก็มีตำแหน่งสูง เพื่อนรักตามใจทุกอย่าง
ทำดีสิบครั้ง ไม่เท่ามีเงิน

ที่กล่าวมานี้เป็นเนื้อหาโดยรวมของเพลงดุวีซึ่งได้หยิบยกเอาประเด็นเรื่องค่าของคนและเงินมาพูด จะว่าไปแล้วค่านิยมการบูชาเงินมักมีให้เห็นกันมากในสังคมปัจจุบัน และไม่ว่าสังคมไหนๆ ก็มีคนที่เห็นเงินสำคัญกว่าอยู่ทุกที่ การนำเรื่องราวเช่นนี้มาทำเป็นเพลง ไม่ใช่เพียงเพื่อการต่อว่าหรือเสียดสีใคร แต่เพลงนี้ถ้าจะเปรียบเทียบกับง่ายก็คือ เหมือนนิทานอีสป หรือข้อคิดท้ายนิทานมาใส่ทำนองเพื่อเป็นการเตือนใจคนฟัง ให้แง่คิดแก่คนฟังว่าสังคมปัจจุบันมีความแตกต่างจากอดีตที่คนมักจะเชื่อคำสอนของผู้ใหญ่ ให้ความเคารพผู้ใหญ่เป็นที่ตั้ง แต่เมื่อออกสังคมใหญ่ ความคิดก็เปลี่ยนแปลงไป การแก่งแย่งชิงดีชิงเด่นเพื่อปากท้องและฐานะหน้าที่ตานั้นสำคัญกว่า ดังนั้น เพลงเช่นนี้จึงแต่งขึ้นมาเพื่อส่งเสียงเตือนใจ

คนฟังท่ามกลางสังคมที่แก่งแย่งชิงดีชิงเด่นโดยไม่วายที่จะเปรียบเทียบกับสมัยอดีต (ซึ่งไม่รู้ระยะเวลา) ว่าคนถูกสอนให้คบหากันที่นิสัยใจคอ ทว่าในสังคมสมัยใหม่ การคบเพื่อนต้องมีเงินมาเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดแล้วในท้องถิ่นชนบท เงินจึงสามารถเอาชนะทุกอย่างได้แม้กระทั่งความดี (ที่เพลงเชื่อว่ามียูในชนบท) ดังเนื้อเพลงตอนหนึ่งว่า

คนเฒ่าคนแก่สมัยก่อน
แนะนำให้เลือกเพื่อนที่นิสัยใจคอ
แต่เดี๋ยวนี้
เลือกเพื่อนที่ฐานะ
ทำดีสิบครั้ง ไม่เท่ามีเงิน

ด้วยเนื้อหาที่คล้ายคลึงกัน เพลง ก้อนา นูอะเตาะก้อนะ หรือ รู้จักแต่ทำเมิน ของ มะริฟ สื่อให้เห็นว่า ค่านิยมมองคุณค่าที่เงินในท้องถิ่นชายแดนได้ไม่เพียงแต่จะทำให้คนต้องขยันขันแข็งจนผิวดำสียของความป็นท้องถิ่นเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อความสัมพันธ์ของคนภายในชุมชนด้วย เพลงนี้ยังตอกย้ำชัดเจนว่าเงินได้กลายเป็นบรรทัดฐานของความสัมพันธ์ที่ผู้คนใช้พิจารณาระดับของความเป็นมิตร ตัวละครในเพลง ก้อนา นูอะเตาะก้อนะ บ่นอย่างน้อยใจว่า คนที่เคย

รู้จักกลับทำตัวเหมือนไม่เคยรู้จัก “หักแล้วทำเป็นไม่ได้ยินรังเกียจเราขนาดแทบจะถ่มน้ำลายใส่” สอดคล้องกับเพลง ตีรก็อซี (ชีวิตเหงา) ที่บอกเล่าถึงชีวิตของคนรวยที่ต้องกลับมายากจน เมื่อความยากจนเข้ามาทอ้งก็หิว หัวใจก็รู้สึกท้อทวย แม้ว่าพยายามทำตัวเหมือนเดิมไม่ให้เพื่อนหรือคนอื่น ๆ เห็นว่าตัวนั้นยากจนแล้ว แต่เพื่อน ๆ ที่เคยมากมายนั้น ต่างก็หลบเลี่ยงกายจากไป เมื่อจนแล้วก็เหมือนตัวคนเดียวเหมือนว่าความหวานหมดจากตัวแล้วก็เหลือแต่ความจืดชืด เมื่อไม่มีใครก็ต้องอยู่กับความเหงาเพราะขาดเพื่อนมาแวะเวียนเหมือนเมื่อก่อน หมดศรัทธาในตัวเพื่อนมนุษย์ที่เห็นว่าเป็นคนเฉพาะเมื่อร่ำรวยเท่านั้น

เพลงนี้สะท้อนถึงค่านิยมความร่ำรวยที่อีกนัยหนึ่งก็เป็นการเตือนให้การใช้จ่ายเงินตราอย่างประหยัด เมื่อครั้งที่ยังมีเงิน ใช้ชีวิตหรูหรา เพื่อน ๆ ต่างก็มาเกิตทุนชื่นชม และเมื่อครั้งหมดตัวก็ไม่มีใครเห็น และต่างต้องการหลบเลี่ยงจากไป เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้ว คนที่เคยรวยก็รู้สึกโดดเดี่ยว ต่อให้พยายามทำตัวเหมือนเดิม แต่กลับมาถึงบ้านไม่มีใคร จนเมื่อนาน ๆ เข้า ก็ปิดไม่มิด ต้องอดอดยากหิวโหย และหัวใจก็ว่าวุ่นสับสนกับความขาดแคลนของตน

เนื้อเพลงนี้มีการเปรียบเทียบความร่ำรวยนั้นเหมือนนรหวน และเปรียบเทียบความจนเหมือนกับบรจิจ เมื่อครั้งที่ร่ำรวยต่างมีคนมาตอมราวฝูงมดเจอน้ำตาล แต่เมื่อยากจนก็เหลือเพียงตัวคนเดียวที่อดอยาก หิวโหยราวกับไม่มีอะไรเหลือแล้วในสายตาของเพื่อน หากจะเปรียบกับสำนวนที่ว่า เพื่อนกินหาง่าย เพื่อนตายหายากนั้น ก็ย่อมได้ เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้แล้ว ความศรัทธาที่เคยมีว่าเพื่อนไม่ทิ้งกันนั้น ก็พลอยหมดสิ้นลงไปด้วย

เช่นเดียวกันเพลง ออแฮมกายอ หรือ คนรวย ที่กล่าวถึงคนร่ำรวยที่มีแต่คนห้อมล้อม แตกต่างกับคนจนที่จะเป็นที่ดูถูกเหยียดหยามจากผู้คน ซึ่งเป็นเรื่องธรรมดาของโลก คนจนเชื่อว่าไม่รวยมีเงินมีสมบัติ แต่พระเจ้าได้กำหนดไว้แล้ว หากพระเจ้าไม่ประสงค์ที่จะให้นั้น ก็คงจะไม่ได้ แม้ว่าคนที่อยู่ปลายานนั้นจะประเสริฐ แต่คนเขาก็ยังมองเหมือนคนโง่

คนรวย ๆ บนโลกนี้ ดูแล้วเขาช่างสบายใจ
เพื่อนฝูงต่างก็ห้อมล้อม ต่างก็ชื่นชม เย็นโย
แต่คนจนทำยสวเขาต่างดูถูก เปรียบดั่งอยู่
ใต้ฝ่าเท้า
นี่แหละหนอ ระบบของโลก ต่างก็เป็นไป
ในทางเช่นนี้
แต่คนจนทำยสวเขาต่างดูถูก เปรียบดั่ง
อยู่ใต้ฝ่าเท้า
นี่แหละหนอ ชะตาของโลก มันก็เป็นเช่นนี้

จากเนื้อหาข้างต้นจะพบว่าน้ำเสียงของเพลงนั้นให้ภาพความต่ำต้อยของคนจน คนที่ไม่มีอะไรจะไปสู้กับคนรวย และกลายเป็นที่ดูถูกของผู้คนโดยทั่วไป เป็นภาพของความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้นในสังคม ไม่ว่าจะเป็นที่ใด แต่ตามความเชื่อในศาสนาอิสลาม เรื่องที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากความประสงค์ของพระเจ้าทั้งสิ้น

แต่ในขณะเดียวกัน อารมณ์ของเพลงกลับสื่อถึงการไม่ยอมรับหรือน้อมรับสิ่งที่เกิดขึ้น ดังคำร้องที่ว่า

พวกท่านลองเก็บไปคิด ลองเก็บไปไตร่ตรอง
ใครบ้างที่ไม่อยากได้ ไม่อยากมีสมบัติพัสถาน
แต่ด้วยความประสงค์ (ของพระเจ้า)
จะไปว่าอะไรได้
ภาษีก็ไม่ได้คืน เหมือนเช็ดมือไปเปล่า ๆ
ก็เรามั่นคนโง่
โอ้...เขาก็ช่างดูถูกเรา คิดแล้วก็เศร้าใจ
เห็นใครอื่นเขา เราารู้สึกอะไรใจ

ประโยคที่ว่า “ภาษีก็ไม่ได้ เหมือนเช็ดมือไปเปล่า ๆ ก็เรามั่นคนโง่” หรือ “เมื่อได้มองคนอื่นเขา แล้วรู้สึกอะไรใจ” เป็นน้ำเสียงที่ท้อแท้และร้องเรียกความเป็นธรรม การจ่ายภาษีถูกนำไปเปรียบเปรยให้มีความหมายเป็นการใช้จ่ายเพื่อสาธารณะ แต่การณกลับเป็นว่าเขาไม่ได้รับผลตอบแทนอะไรกลับมาเลย “โอ้...เขาก็ช่างดูถูกเรา คิดแล้วก็เศร้าใจ เห็นใครอื่นเขา เราารู้สึกอะไรใจ”

ในตอนท้ายของเพลงนั้น ก็ได้แทรกเนื้อหาที่สนับสนุนความเชื่อดังกล่าว กล่าวโดยสรุปได้ความว่า ความร่ำรวยนั้นทำให้ลุ่มหลง และหากใช้ไม่เป็น ใช้ในทางที่ผิด ผลตอบแทนนั้นคือนรก ความร่ำรวยนั้นเป็นเพียงคุณค่าที่เห็นกันในโลกนี้เท่านั้น เมื่อร่ำรวยแล้วหลงลืมความตาย

ถึงมีมันก็แค่นั้น เราจะหลงถ้าเราหลงมัน
 ทั้งที่แท้จริงแล้ว สมบัติที่มี จะต้องจ่ายกัน
 แทบไม่หวาดไม่ไหว
 ทั้งยังทรمانในนรก ถ้าเราไปซื้อสวรรค์
 (ความสุขบนโลก)
 จะที่ไหน ๆ คุณค่าที่อยู่บนโลกนี้
 ก็จนถึงถึงความตายบ้าง เราจะได้อยู่บนโลกนี้
 ได้นานแค่ไหนกัน
 ก็จนถึงถึงความตายบ้าง เราจะได้อยู่บนโลกนี้
 ได้นานแค่ไหนกัน
 นี่แหละหนอ ระบบของโลก ต่างก็เป็นไปในทาง
 เช่นนี้

อย่างไรก็ตาม ในตอนสุดท้าย เพลงก็ย้อนกลับมาแสดงความภาคภูมิใจใน “ความเป็นคนบ้านนอกคอกนา” สิ่งหนึ่งที่น่าสนใจในเพลงนี้ก็คือ การสถาปนาคุณค่าสมบัติกับความเป็นคนบ้านนอกคอกนาในสังคมชายแดนภาคใต้สมัยใหม่ว่า “คนบ้านนอก = ความยากจน” และ “คนบ้านนอก = ความหลุดพ้น” ดังตอนจบของเพลงที่ว่า

ความจริงก็คือ คนปลายนานั้นประเสริฐ
 ถึงมีมันก็แค่นั้น เราจะหลง ถ้าเราหลงมัน
 ทั้งที่แท้จริงแล้ว สมบัติที่มี จะต้องจ่ายกัน
 แทบไม่หวาดไม่ไหว
 ทั้งยังจะต้องทรมานในนรก ถ้าเราไปซื้อหา
 ความสุขบนโลก

น้ำเสียงเช่นนี้ดูเหมือนจะเป็นน้ำเสียงปลอบประโลมจิตใจตัวเองมากกว่าน้ำเสียงแห่งความภาคภูมิใจในอัตลักษณ์ความเป็นคนบ้านนอกคอกนาทำนองเดียวกัน น้ำเสียงนี้ก็เป็นความพ่ายแพ้ของวิถี

ชีวิตแบบดั้งเดิมอย่างไม่อาจต้านร้นต่อผู้อันใดอีกสำหรับชุมชนชายแดนใต้ในเพลงดิเกร์สมัยใหม่วิถีชีวิตแบบดั้งเดิมจึงถูกสะท้อนออกมาให้กลายเป็นสิ่งที่ล้าหลังและน่าอับอาย วาทกรรมความเป็นสมัยใหม่กล่อมเกล้าให้คนท้องถิ่นรู้สึกมีปมด้อยเมื่อต้องมีชีวิตอยู่บนวิถีแบบดั้งเดิม

บทสรุป

จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่าเพลงดิเกร์มิวสิกไม่เพียงแต่จะเป็นรูปแบบหนึ่งของความบันเทิงที่แสดงอัตลักษณ์ของชาวบ้านในชุมชนชายแดนใต้เท่านั้น แต่ยังกลายเป็นพื้นที่ที่สำคัญที่เก็บซับเอาคติ ค่านิยม ความคิด และความปรารถนาของชาวบ้านมานำเสนอด้วย ศิลปินเพลงและนักแต่งเพลง (ซึ่งส่วนมากแล้วมักจะเป็นคน ๆ เดียวกัน) มีสถานะเป็นนักสังเกตการณ์ทางสังคม ที่เก็บซับเอาปรากฏการณ์ตลอดจนอารมณ์และความรู้สึกของเพื่อนร่วมชุมชนมานำเสนอ ด้วยจุดมุ่งหมายที่หลากหลายและซับซ้อน ทั้งการวิพากษ์วิจารณ์ ตีติง เสียดสี หรือแม้แต่การเรียกร้อง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าเพลงดิเกร์มิวสิกหาใช่ความบันเทิงซึ่งหมิ่นเหม่ต่อข้อวิพากษ์วิจารณ์ทางศาสนา แต่เป็นพื้นที่ซึ่งเก็บซับและปลดปล่อยเสียงของผู้คนโดยเฉพาะชาวบ้านร้านตลาด คนยากคนจน คนด้อยโอกาส ซึ่งอาจจะไม่มีพื้นที่ให้ส่งเสียงในวิถีวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคมชายแดนใต้ตนเอง ●